

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Κωνσταντίνου Ν. Κανελλόπουλου, με τη συνεργασία της Παναγιώτας Παπακωνσταντίνου

Περίληψη

Η εργασία Οικονομικές Διαστάσεις της Κατάρτισης Ενηλίκων, της Σειράς Μελέτες, αρ. 61, τεκμηριώνει την μικρή έκταση της επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας κατά τα τελευταία χρόνια, αναλύει τα χαρακτηριστικά των καταρτιζομένων, και εκτιμά τις επιδράσεις της κατάρτισης στη θέση των ατόμων στην αγορά εργασίας, και ειδικότερα στη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό, την απασχόληση και την ανεργία, στην έξοδο από την ανεργία, στη διατήρηση της απασχόλησης, καθώς και στις αμοιβές τους. Προς τούτο αξιοποιούνται πρωτογενή στοιχεία των Ερευνών Εργατικού Δυναμικού και με κατάλληλα υποδείγματα αναλύεται κατά πόσον η ολοκλήρωση συγκεκριμένων προγραμμάτων κατάρτισης, σε συνδυασμό με άλλα προσόντα, βελτιώνει τη θέση των ατόμων στην αγορά εργασίας.

Με τους περιορισμούς που επιβάλλουν τα διαθέσιμα στοιχεία, σε αυτή τη μελέτη ορίζονται ως καταρτιζόμενοι όσοι παρακολουθούν προγράμματα κατάρτισης σε πιστοποιημένα ΚΕΚ, σε δημόσια ή ιδιωτικά ΙΕΚ, καθώς και σε σχολές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η έτσι οριζόμενη κατάρτιση δεν περιλαμβάνει τη βραχυχρόνιας διάρκειας κατάρτιση, ενώ πιθανώς δεν υποεκτιμά την αρχική κατάρτιση που λαμβάνουν τα άτομα κυρίως πριν την είσοδό τους στην αγορά εργασίας.

Οι έτσι οριζόμενοι καταρτιζόμενοι αποτελούν ένα υπολογίσιμο αλλά φθίνον ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται στο εκπαιδευτικό σύστημα (επίσημο και ανεπίσημο). Ωστόσο ως ποσοστό των ατόμων ηλικίας 19–54 ετών ανέρχονται σε ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό, λ.χ. την άνοιξη του 1999 στο 1,6% του ερευνώμενου πληθυσμού. Αυτό το ποσοστό είναι σαφώς χαμηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ, και μπορεί σε κάποιο βαθμό να αποδοθεί στο μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων που επικρατεί στην ελληνική οικονομία, μιας και η κατάρτιση συναντιέται συχνότερα σε μεγάλες εύρωστες επιχειρήσεις. Ωστόσο, και άλλοι λόγοι, συνδεδεμένοι με την διάρθρωση και επίπεδο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, μπορεί να συμβάλλουν στο να ισορροπεί η ελληνική αγορά εργασίας πιθανόν σε μικρότερο από το άριστο μέγεθος της κατάρτισης.

Παρόλο που το ποσοστό των καταρτιζομένων είναι χαμηλό προκύπτει ότι συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού και εργατικού δυναμικού, όπως οι μεγαλύτερης ηλικίας, οι λιγότερο εκπαιδευμένοι, οι παντρεμένοι, έχουν μικρότερες σχετικά πιθανότητες να παρακολουθούν προγράμματα κατάρτισης, γεγονός που δείχνει ότι πέρα από την αύξηση του μέσου ποσοστού καταρτιζομένων, χρειάζεται και προσπάθεια να μειωθούν οι ανισότητες στην πρόσβαση σε προγράμματα κατάρτισης.

Από την εκτίμηση πολυμεταβλητών υποδειγμάτων προκύπτει ότι η κατάρτιση ασκεί θετική επίδραση στη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό, ενώ για τους άνδρες, οι οποίοι ούτως ή άλλως για λόγους κοινωνικούς συμμετέχουν, ο ρόλος της κατάρτισης εμφανίζεται ασήμαντος.

Εάν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ κατάρτισης και τεχνικής εκπαίδευσης με την πιθανότητα ανεργίας, αυτή φαίνεται θετική για τους άνδρες, ενώ για τις γυναίκες η ολοκλήρωση κατάρτισης σε ΙΕΚ ή σε επαγγελματική σχολή φαίνεται ότι δεν επηρεάζει την σημαντικά την αντίστοιχη πιθανότητα.

Η έξοδος από την ανεργία προς την απασχόληση επηρεάζεται θετικά και οριακά εάν τα άτομα είναι απόφοιτοι ΙΕΚ. Αντίθετα η κατοχή πτυχίου τεχνικής και επαγγελματικής σχολής δεν φαίνεται ότι ασκεί σημαντική επίδραση στην έξοδο από την ανεργία. Το εάν κάποιος έχει παρακολουθήσει προηγουμένως πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης διάρκειας τουλάχιστον έξι μηνών δεν φαίνεται ότι τον βοηθάει στην έξοδο από την ανεργία.

Ως προς τη σχέση της κατάρτισης με την διάρκεια ανεργίας προκύπτει ότι σχετικά μικρότερη διάρκεια ανεργίας εμφανίζουν οι απόφοιτοι τεχνικών και επαγγελματικών σχολών, ενώ για τις άλλες κατηγορίες καταρτισμένων δεν φαίνεται να υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ αυτών και όσων δεν έχουν κατάρτιση, ως προς τη διάρκεια της ανεργίας.

Εξετάζοντας την πιθανότητα εξόδου από την απασχόληση στην ανεργία προκύπτει ότι η προηγούμενη κατάρτιση, όπως τουλάχιστον μετριέται εδώ, δεν ασκεί επίδραση, ή έστω ασκεί μικρή αρνητική επίδραση, στην έξοδο κάποιου από την απασχόληση προς την ανεργία.

Οι εκτιμήσεις μας δείχνουν ότι για τους άνδρες οι εδώ χρησιμοποιούμενες μεταβλητές κατάρτισης ασκούν στατιστικά σημαντική θετική επίδραση στις καθαρές αμοιβές (από 2,3% - 9,6%). Για τις γυναίκες η επίδραση της κατάρτισης στις αμοιβές τους είναι σαφώς υψηλότερη από αυτή των ανδρών (με εξαίρεση την παρακολούθηση προγραμμάτων κατάρτισης διάρκειας τουλάχιστον 6 μηνών).

Συνοπτικά μπορεί να υποστηριχθεί ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και τα προγράμματα κατάρτισης προσφέρουν λίγα στην εξεύρεση ή διατήρηση της απασχόλησης, όσο όμως ο καταρτισμένος εργάζεται η αποκτηθείσα προηγούμενη κατάρτιση βελτιώνει σημαντικά τις αμοιβές του.